

Sorø Museumsforening

Nyhedsbrev, september 2020

De tog tråden op

SORØ MUSEUM

15. august - 31. oktober 2020

vestmuseum.dk

Medlemmerne indbydes til julegløgg på Sorø Museum
søndag den 13. december kl. 13.00-16.00

Mandag den 9. november 2020 kl. 19.30

De danske herreders oprindelse

*ved Jesper Hansen, ph.d. Overinspektør,
Leder af Arkæologi ved Odense Bys Museer*

Gennem et årtusinde udgjorde de danske herreder en administrativ ryggrad i det danske samfund. Det var således oftest på herredstinget, at jord skødedes, og det var på herredstinget de fleste tvister blev afgjort. Samtidig dannede herredsinddelingen grundlag for udbygning og vedligeholdelse af landets primære infrastruktur (veje og broer) og udgjorde en ramme for organisering af ressourcer, når det trak op til krig.

De danske herreder nævnes i vores ældste skriftlige kilder fra 1000-tallets slutning (fx Knud den Helliges gavebrev fra 1085), men hvor gammel herredsinstitutionen egentlig er, har længe været omdiskuteret.

I dette foredrag vil der på baggrund af arkæologiske og historiske kilder gives et bebyggelsehistorisk perspektiv på herredsinstitutionens oprindelse og ældste historie.

De middelalderlige herreder i Danmark (Steenstrup)

Foredraget arrangeres i samarbejde med Sorø Arkæologiforening og Sorø Folkeuniversitet.

Entré for ikke-medlemmer er 75 kr. Der serveres kaffe/te. Kage kan købes for 20 kr.

Tirsdag den 17. november 2020 kl. 19.30

**Erhvervsområdet ved Jordemodervej
– mens vi venter på C14-dateringerne.**

ved arkæolog Sara Lea Kronvang, Museum Vestsjælland

Den sidste arkæolog forlod området omkring Jordemodervej den 31. oktober 2019 med bilen fuld af jordprøver, fund og ny viden om fortiden, men hvad er der sket siden og hvad var det egentligt, der blev fundet under de omfattende undersøgelser? Foredraget vil give status på de mange arkæologiske undersøgelser ved Jordemodervej. Vi vil følge bebyggelsesudviklingen i området fra neolitikum til ældre jernalder og måske helt til vikingetiden. Undervejs støder vi på mysterier om et kulthus og en forbløffende stor produktion af skrabere, som har været et af de tidligste beboeres foretrukne redskaber til at arbejde i træ og skind. Mens vi venter på C14 dateringerne vil vi også se på, hvad der ellers sker i området. Det var nemlig ikke sidste gang arkæologerne besøgte Ringsted.

På billedet ses alle vores fundne konstruktioner med bordeaux dvs. huse, hegn og et enkelt jernbaneforløb. De røde striber er søgegrøfter fra forundersøgelserne, mens de blå streger markerer de egentlige udgravninger i området.

Foredraget arrangeres i samarbejde med Sorø Arkæologiforening.

Entré for ikke-medlemmer er 75 kr. Der serveres kaffe/te. Kage kan købes for 20 kr.

Johnstrupsvej i Sorø

af Niels G. Sørensen

Johnstrupsvej i Sorø gemmer sig som en blind vej, der går mod syd fra Frederiksvej i forlængelse af Molbechs Allé. Omtrent midt på vejen kan man mod øst køre ind på Christiansvej.

Johnstrupsvej fik sit navn den 18. maj 1912.

På vejen blev store rummelige villaer – i et antal af 8 – opført over en årrække fra 1902 til 1922, bortset fra en enkelt, der blev bygget i 1939.

Vest for vejen, bag villaerne, finder man Carlsens Plæne, ejet af Stiftelsen Sorø Akademi, og Sorø Kultur- og Fritidscenter.

Johannes Frederik Johnstrup

Selv om Johnstrupsvej med sine omkring 200 meter er lille, så er den person, hvis navn vejen bærer, stor. Det er professor, geolog Johannes Frederik Johnstrup, en meget flittig og dygtig videnskabsmand og en afholdt lærer.

Han var dertil en god mand for købstaden Sorø; derfor hædrede Sorø Byråd ham ved at opkalde en vej efter ham.

J. F. Johnstrup blev født den 12. marts 1818 i Brogade 5 på Christianshavn dér, hvor nu Udenrigsministeriet ligger.

Johnstrup døde den 31. december 1894 i København. Man finder hans gravsten på Assistens Kirkegård.

Faderen født i Norge

J.F. Johnstrups far var Ulrik *Frederik* Johnstrup (1778-1834), der efter en årrække på havet, bl.a. som skibsfører, i maj 1817 havde købt et brændevinsbrænderi i Brogade på Christianshavn og løst borgerbrev som brændevinsbrænder den 13. juni 1817. Ulrik Frederik, der var født i Brager næs ved Drammen, giftede sig samme år med Elisabeth Johansine Petri (1793-1839), som blev mor til vores hovedperson året efter. E. J. Petri var datter af *Johannes* Petri, inspektør ved Søkvæsthuset, og Margrethe Kirstine Fog. Søkvæsthuset lå ved kanalen på Overgaden oven Vandet og var i en årrække fra 1776 hospital for marinen.

Lærer i Sorø i to perioder

J.F. Johnstrup blev student i 1837 og fik eksamen i anvendt naturvidenskab på Polyteknisk Lærestanstalt i 1844. I 1846 kom han til Sorø Akademi som docent i fysik efter Carsten Hauch. Han underviste også i mineralogi og geologi.

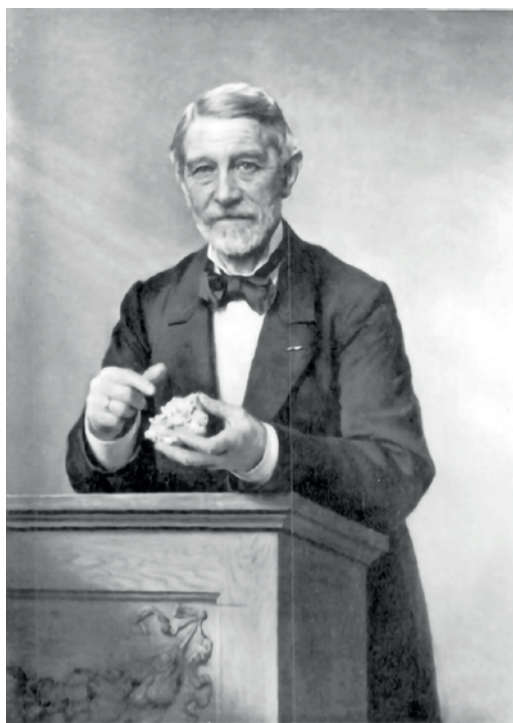
Johnstrup rejste til Kolding i 1848, hvor han var adjunkt og i 1850 overlærer ved den lærde skole.

I Kolding blev Johnstrup trods den forholdsvist korte periode, hvor han var lærer, afholdt og elsket af eleverne. Han underviste i naturhistorie, fysik og matematik. Fra drengene i skolens tredjeøverste klasse foreligger der en takkeskrivelse til Johnstrup dateret Kolding 28. marts 1851, hvori man blandt andet kan læse:

"Deres omfattende grundige Kundskaber satte Dem i stand til at meddele os en Undervisning, som vi i Deres Fag før ikke havde kjendt. Den Klarhed og Tydelighed, hvormed De lærte, gjorde os Arbejdet let, medens Deres Humanitet og Venlighed gjorde os Undervisningstimerne behagelige. Derfor kan De ogsaa troe, at vi alle ere Dem af Hjertet taknemlige, og at vi altid vil tænke paa Dem med den inderligste Kjærlighed; det skal aldrig glemmes af en Eneste af os, hvad vi skylder Dem."

I 1851 vendte Johnstrup tilbage til Sorø. Nu var akademiet ophørt med at eksistere, men han blev overlærer ved Sorø Akademis lærde Skole og Opdragelsesanstalt, som det nuværende statsgymnasium hed dengang.

Denne stilling havde han i 15 år, hvor han boede på Regensen på Torvet med sin kone Marie Louise Dahl (1821-1911), som

Johannes Frederik Johnstrup malet i 1892 af Otto Bache.

han var blevet gift med i Holmens Kirke den 2. januar 1850.

Marie Louises far var koffardi-kaptajn, og Johannes Frederik og hun var begge opvokset i Brogade.

I Sorø fik ægteparret Johnstrup 6 børn: Elisabeth Amalie (1850-51), Hans Christian (1852-1920), Frederik Otto (1854-1856), Elisabeth Magdalene (9.9.1857-16.9.1857), Elisabeth Birgithe (1858 -efter 1930) og Marie Christine (1860-1863).

Kun Hans Christian og Elisabeth Birgithe overlevede tiden i Sorø og kunne senere flytte med forældrene til Nørrevold i hovedstaden.

Aktiv i købstaden Sorø

I 1866 flyttede J.F. Johnstrup til København, idet han blev udnævnt til professor i mineralogi og geologi og bestyrer af mineralogisk museum ved Københavns Universitet. Han var til sin død en flittig videnskabsmand på universitet og rektor i årene 1881-1882. Også her var han afholdt af de studerende, som så op til professoren – ikke mindst på ekskursionerne til Bornholm, Faxe Kalkbrud og Stevns Klint.

Imidlertid satte han kraftige spor i Sorø både i byen på skolen. I 1853 tog han initiativ til oprettelsen af et sognebibliotek, som fik rådighed over to værelser på 1. sal i Regensen.

Blandt andre bakkede B.S. Ingemann og sadelmager Trautner op om det gode initiativ. Johnstrup støttede økonomisk ved at holde forelæsninger i byen mod betaling og derefter skænke pengene til bogkøb.

I 1862 fik Johnstrup sat gang i en Håndværker- og Industriforening. Han oprettede også en aftenskole for håndværkssvende og lærlinge og en syge- og lånekasse.

På skolen i Sorø var Johnstrup en vellidt og dygtig lærer, som ikke behøvede at anvende spanskkrø og andre (u)pædagogiske metoder, som ellers kendetegnede den sorte skole. Således skriver den senere digter Ringsted-drengen Sophus Schandorph, der i 1853 gik i gymnasieklassen i Sorø, i sine ”Oplevelser” (1889):

»Med Glæde og Vehlilje mindes jeg først og fremmest den dygtige, humane og venlige Johnstrup, hvis Undervisning i Fysik i Gymnasieklassen var ligefrem Fester for mig.»

Videnskabsmanden

Det vil her føre for vidt at bringe en fyldestgørende beskrivelse af Johnstrups mange arbejder, artikler, afhandlinger og rejser m.v.

Dog skal det nævnes, at Johnstrup især blev kendt for oprettelsen af Kommissionen for Videnskabelige undersøgelser i Grønland (1876) og tidsskriftserien Meddelelser Om Grønland, oprettelse af Danmarks Geologiske Undersøgelse (1888), hvor han var den første leder, og flytning af Mineralogisk Museum, nu Geologisk Museum, til en nyopført bygning på Øster Voldgade (1893). Johnstrup er et mineral (fra Langesund i Norge) – opkaldt efter Johnstrup.

Danmarks geologi var Johnstrups primære forskningsfelt, og han fremhævede istidsaflejringernes betydning. Johnstrup

foretog undersøgelsesrejser til Island, Færøerne og Grønland i 1870'erne.

En mand der vidste, hvad han ville

Johnstrup havde energi og evner til at forsøge at bryde de ofte skarpe skel mellem skolen og livet udenfor Klosterporten i Sorø by.

Derfor sluttet denne artikel med et uddrag af en kantate skrevet af overlærer ved Sorø Akademis Skole 1897-1934 Alfred Glahn ved Sorø Håndværker- og Industriforenings 50 års jubilæum den 24. marts 1912:

*Da kom – i Danmarks Friheds Gry –
en fremmed Mand til Sorø By,
en af den gamle Skole, af de stille,
– dog ikke bange for det ny –
en Mand, der vidste, hvad han vilde,
en Gransker i Naturens Bog,
med opladt Blik, retsindig, klog.*

*Han saa den gamle Mistros Arv,
som svundne Tiders Misgreb skabte,
og prøved paa, til Byens Tarv
at hente ind igen det tabte,
at gøre gammel Uret god,*

*Lærdom, Samlerflid og Snille
til at ordne, til at lede
Trang til Kundskab vidt at sprede,
Lyst at prøve, Kraft at ville,
har gjort JOHNSTRUP kendt i Nord,
sat i Videnskaben Spor.*

*Jævnhed, Borgersind – og Snille
til at ordne, til at lede,
Trang til Kundskab vidt at sprede,
Lyst at prøve, Kraft at ville,
**har gjort JOHNSTRUP kendt i Soer
sat i Borgerlivet Spor.***

*Var det Spand af Aar end kort,
han imellem os var hjemme:
man fik Savnet at fornemme,
da han atter stævned bort.
Derfor: tak, for hvad han gav:
Ære JOHNSTRUP i hans Grav.*

Efter 50-års jubilæet i marts navngav Sorø Byråd i maj Johnstrupsvej efter Johannes Frederik Johnstrup.

NYT FRA SORØ MUSEUM

Særudstilling

15. august - 1. november: De tog tråden op. Afgangselever fra Den klassiske Broderiskole udstiller værker i nål og tråd.
Se plakaten på forsiden!

Omvisninger i udstillingerne

24. september og 27. oktober, kl. 17-18:
Omvisning i udstillingerne med særlig fokus på klunketiden. Nødvendig tilmelding på
www.vestmuseum.billetexpressen.dk

Efterårsferie med aktiviteter

13., 14., 15., og 16. oktober:
Byvandring i børnehøjde, broderiworkshop for børn med medfølgende voksne og skjoldmaling.
Nødvendig tilmelding på
www.vestmuseum.billetexpressen.dk

For hele familien

17. oktober kl. 11.00: Græskarværksted med suppe

Til vore nyhedsbreve modtager bestyrelsen meget gerne artikler fra medlemmerne. Næste nyhedsbrev udkommer i februar 2020. Henvendelse til formanden.

Få vejledning i at skære græskarlygter og figurer til de lange efterårsaftener og halloween.
Nødvendig tilmelding på
www.vestmuseum.billetexpressen.dk

Halloween

30. oktober: Uhygge på det mørke museum
Få et gys i det næsten 400-årige gamle hus, der gemmer på både vandrende gennemsigtige damer og på almindelige spøgelser. Nødvendig tilmelding på
www.vestmuseum.billetexpressen.dk

Foredrag

9. november kl. 19.30: De danske herreders oprindelse v/ overinspektør Jesper Hansen. Foredraget arrangeres af Museumsforeningen.

Foredrag

17. november kl. 19.30: Erhvervsområdet ved Jordemodervej v/ arkæolog Sara Lea Kronvang

Foredraget arrangeres af Museumsforeningen.

Julestemning

15. november: Bind din egen adventskrans

Hør historien bag adventskransen og lav selv en med vejledning fra blomsterhandler Line Fransson fra Sorø Blomster.

Nødvendig tilmelding på

www.vestmuseum.billetexpressen.dk

Særudstilling

23. november - 20. december: Kultur Kaptajner

Børn fra fire børnehaver i Sorø Kommune har i samarbejde med museet og billedkunstner Ida Exner arbejdet med trolde og konger igennem tiden i Sorø og lavet værkerne til udstillingen.

Juletræstænding i Sorø

29. november kl. 16 - 18.30: Jul på museet

De hyggelige klunketidstuer er pyntet op til julefest, museumsporten pyntet, juletræet tændt og butikken bugner med spændende julevarer.

Julegløgg

13. december kl. 13.00 -16.00: Julehygge med Museumsforeningen

Traditionen tro inviterer Museumsforeningen til julehygge med julegløgg og julekager.

Sorø Museumsforening har betalt restaurering/ophængning af de to gamle lamper i portrummet på Sorø Museum.

Tersløse sogn i Romantikken

af Jørgen Mogensen

Adam Oehlenschläger skrev i begyndelsen af 1800-tallet vores nationalsang:

Der er et yndigt Land,
Det står med brede Bøge

Allerede samtiden så, at han tænkte på de bøge, der stod på Langeland. Men han kunne lige så godt have tænkt på Tersløse Bøgeskov. Tersløse Bøgeskov var på hans

tid lysåben og forhugget. Her græssede svin og køer, heste og får. Alle nye træer blev gnavet af og kun de gamle brede bøge med paddehatteformede kroner var tilbage, iblandet lidt lind, hassel og andre træarter.

Loven om hegning af skove kom i 1805, men det tog lang tid inden disse blev bygget, og inden man vænnede sig til ikke at lade sine kreaturer og svin finde føde

Motiv fra Tersløse.

her. Endnu i begyndelsen af 1900-tallet lod skovfoged Johansen sine køer græsse i skoven.

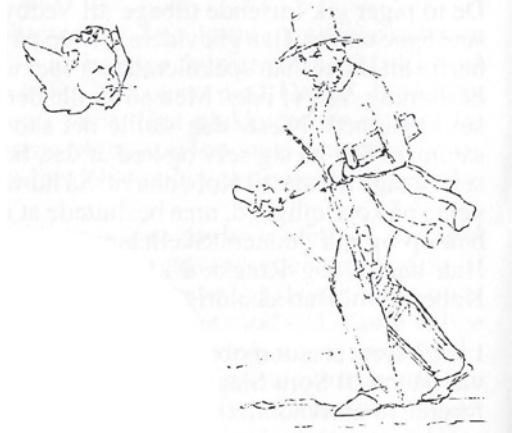
Kun ¼ af Tersløse sogn var opdyrket. Resten var overdrev, der umærkeligt gik over i Bøgeskoven. I overdrevene og i de dyrkede marker var der vandhuller, som det ses af kortet og sumpe samt enge langs de mange åer, der løb igennem sognet. 1/3 af agerjorden lå endvidere brak, fordi den skulle hvile sig og modtage den gødning de græssende kreaturer afgav.

Som sådan var landskabet i sognet altså romantisk og i alt fald idyllisk, set med vore øjne. Romantikken, der herskede i første halvdel af 1800-tallet, var en særlig følelse, forbundet med kærlighed og længsel udtrykt i drøm og meget lidt konkret. Samtidig skulle man opdage ånden i naturen, det storslåede og have sans for det åndelige.

Digtere som Oehlenschläger, Emil Aarestrup og St. St. Blicher er eksponenter for Romantikken ligesom malerne Eckersberg og Th. Lundbye er det.

Naturen skulle udnyttes

Hvad sagde Romantikken så menneskene i Tersløse sogn? Ikke noget. Romantikken var noget københavneri, som ikke vedkom bønderne i Tersløse. Deres gårde var blevet udskiftet i årene efter 1794,

Lundbye har tegnet sig selv, mens han strider sig imod vinden igennem Skellebjerg og Tersløse.

og de selv var ved at blive selvejere. Det var det, der talte. Et romantisk vandhul med frørs kvækken og storkens knebren skulle fyldes op og gøres nyttig til kornavl. Naturen skulle udnyttes.

Vejene var set med vore øjne romantiske. Holbergsvej, der i dag er snorlige mellem Tersløsehus og Dr. Sells Vej var dengang en snoet jordvej mellem kær og søer, småkrat og et enkelt bindingsværkshus. Mere romantisk kan det ikke blive! Men vejen gik sådan, fordi den skulle udenom søer og sumpe. Veje var et nødvendigt onde, ikke romantiske mødesteder for ungdommen.

Vejen mod Voldagergård hed Skidenbroge, for her fik man beskidte bukser af alt

det pløre og mæg, der lå her. Broen over åen til Vedde i nabosognet hed Kjællingevad Bro, og her risikerede man at vælte. Danasvej hed helt op mod 2. Verdenskrig Knippels Bro, for her lå granrafter på tværs for at modvirke den bløde bund. Gadekæret, som der i vore dage er digtet romantiske sange om, var et sted, hvor kreaturerne blev vandet, vognene blev kørt ud i for ikke at tørre ind og et sted, hvor man kunne fiske karusser. Hvis man vel at mærke havde fiskeretten.

Bønder og husmænd

I sognet boede omkring 700 mennesker. Gennemsnitshøjden for en mand var 165 cm, og legemsbygningen var mere klejn end nu. Ikke fordi de sultede. For bønderne i det jordfede Tersløse havde mad nok. Endnu i sin manddom husker Herman Bang, der levede i sognet som teenager fra 1870 til 1878, de bugnende borde, der var på gårdene ved de talrige fester, bønderne holdt.

Nogle levede naturligvis bedre end andre. Husmændene, der kun havde lidt jord, eller ingen, var ringere stillet end bønderne. Til gengæld var der ikke så mange af dem her i begyndelsen af 1800-tallet.

Antallet af bøndergårde var 18, og af husmandsbrug var der 8. Men det tippede og omkring 1870 var der dobbelt så mange husmænd som bønder, og lønnen blev tilsvarende lavere. I 1870 kunne man tale

om decideret fattigdom hos husmænd og de, der rangerede lavere end disse, nemlig tiggere, krøblinge og gamle, hvis disse sidste ikke kunne gå på aftægt hos en velaflagt gårdejer. I 1880 byggede sognet en fattiggård, hvis hovedhus stadig kan ses på Kildemosevej 18.

Men i begyndelsen af 1800-tallet så det stadig lyst ud. Men ikke for Romantikken. Folkene i sognet mødte ikke nogen af Romantikkenes forkæmpere ud over Th. Lundbye, der engang gik igennem Tersløse på vej fra Ruds Vedby til København. Han bad om en kop vand hos en bondekone. Men ingen af hans malerier er herfra. Den noget mere ukendte Thorald Læssøe malede i 1839 ”Motiv fra Tersløse”, der forestiller en dominerende himmel over et halvtrist landskab. H.C. Andersen kørte igennem sognet i 1864 på vej til besøg hos komtesserne Moltke på Conradineslyst. Men det er så også det.

Den vilde dreng fra København

Man havde dog forbindelse til Hovedstaden. En af de mange husvilde familier, der fandtes i København efter englændernes terrorbombning i 1807, blev genhuset i Ludvig Holbergs bolig på Tersløsegård. Familien, der var blevet husvild, hed Pløyen til efternavn. Den bestod af en rødåret frue, en lille pige, der lige havde lært at gå, ”en større frøken”, herren og en

vild dreng på 4-5 år, der opførte sig som om han skulle blive røverhøvding. Han klatrede i træer og rev sine bukser itu samt stjal folks æbler. Ham havde folkene i Tersløse meget besvær med. Han blev dog ikke røverhøvding, da han blev stor, men amtmand i Holbæk Amt, og som sådan besøgte han et par gange Tersløse.

Senere i århundredet i 1863-72 boede forfatterinden Benedicte Arnesen Kall her. Hun fik stor betydning for Herman Bangs udvikling som forfatter og havde blik for det idylliske f.eks. ved naturen omkring den såkaldte skolebro allersydligst i sognet. Præsten mellem 1819 og 1834 hed Niels Christian Østrup, og han har kun efterladt sig følgende eftermæle: ”et mekaniske geni”. Han var nok heller ikke bærer af den romantiske ånd. Hans efterfølger Christian Frederik Petri, der var her indtil 1844, opløste en gudelig forsamling bestående af en skrædder, hans kone og deres tjenestepige på Tersløse mark. Andre gudelige bevægelser var her ikke, så heri lå heller ikke kimen til noget åndeligt.

Den gamle herregård, Tersløsegård, fremkaldte heller ikke romantiske følelser. 1861 blev den sat til salg, og Tersløses bønder bød på den med henblik på at rive den ned, sælge nedrivningsmaterialerne og bruge tomten som agerjord!

PS: På Kortet er de største vandhuller gengivet med blå farve og forløbet dengang af Holbergsvej og Dr. Sells vej er gengivet med grønt.

Hvorfor er løverne blå?

af Vibeke Beltoft

Det Danske rigsvåben består af tre gående, blå løver kronet med gyldne kroner og med røde tunger samt 9 røde hjerter (søblade) på en gylden baggrund. Men hvorfor er løverne blå? Det er da underligt, tænker jeg. Det må jeg undersøge nærmere.

Det ældste kendte eksempel på brug af det danske (konge-)våben findes på bagsiden af et segl for Knud VI fra omkring 1190. Her ses et skjold med tre løver og spredte hjerter. Desværre uden farver.

I bogen: "Det Danske Ringvåben og Kongevåben" fortæller forfatteren Erling Svane, at i Wijnbergen-våbenbogen fra omkring 1270-1288 ses farvelagte våben fra en række lande. Det Danske våben er vist med tre blå løver og et antal røde hjerter, på en gul baggrund. Bogen omfatter 1312 våbener, hvoraf de 56 er kejser-og kongevåbener. Bogens beskrivelse af det danske våben er følgende: *"I gult (guld) felt bestrøet med røde søblade, tre gående blå løver med hovedet i profil anbragt over hver andre"*. Samme farver som i dag.

Og hvorfor så den blå farve til løven. Mange lande og fyrstendømmer havde løven som våbenmærke, så måske havde den gule eller andre farver været optaget. Sveriges oprindelige våben (før de tre kroner, der fremkom i 1300-tallet, den såkaldte "Folkungeløve", var en gul løve i blått felt. Erling Svane skriver, at der måske er en sammenhæng i omvendte farvevalg mellem nabofyrster, der havde samme våbenfigur i omvendte farver. Et af verdens allerældste løvevåbner, viser en purpur løve, tilhørende Kongen af León i det nordvestlige Spanien, hvor man uden tvivl har vidst besked om, hvorledes en løve faktisk ser ud.

Heraldikken opstod i midten af 1100-tallet, mange europæiske fyrster tog løver, leoparder eller andre dyr som kendemærker. Den danske konge valgte løven og heraldikere har gennem årene fremført teorier, om hvorfor løven blev valgt, nogle har henvist til bibelcitater fra Det Gamle Testamente. Løven skulle symbolisere magt, middelalderens naturhistorikere omtaler løven som "dyrenes konge". Løven var ikke ukendt for fyrsterne. I Colosseum i Rom, der blev indviet lige efter Kristi fødsel, var det en forlystelse at kæmpe mod vilde dyr. Vikingerne nåede også til Italien, så måske har de den gang set eller hørt om løver eller overværet kampe med vilde dyr.

Farver og social stand.

Mange farver kan opnås med plantefarver, men det var kun den højere stand, der havde råd til de blå, røde og gyldne farver. I begyndelsen af middelalderen er blå den mest eftertragtede farve, midt i middelalderen er det den røde farve, og i slutningen af middelalderen var de mørke farver og sort brugt af adelen, gejstlige folk og det formuende borgerskab.

Farven purpur, som var fremstillet af purpursneglen (*Nucella lapillus*), var en af middelalderens absolutte prestigefarver. En farve som også romerne anså for den fineste, også i middelalderen var den forbeholdt konger og kejsere. Purpurfarven var dyrere end guld. Purpur findes i flere nuancer, men det var den dybe purpur violette der var den mest royale. I Christiansborg Slotskirken stod Prins Henriks kiste på et purpurfarvet klæde. Hos den katolske kirkes kardinaler er den røde farve meget anvendt. Man kunne også få rød farve fra stauden farvekrap (*Rubia tinctoria*).

Den blå farve kunne komme fra den toårige plante farvevaid (*Isatis tinctoria*), som har et indhold af Indigo. Man kunne også få blå farve af bjergarten lapis lazuli, en naturlig ultramarin. Stenen er en bjergart, der forekommer blandt andet i Afghanistan. Kongeblå er en kraftig, klar blå farve med en svag violet tone. På ældre afbildninger er Jomfru Maria iført en purpur, senere blå kappe. I nogle sagaer fortælles, at Odin bar en bredskygget hat og en blå kappe.

På nogle våbenskjolde er der vist leoparder, på andre løver. Det menes, at leoparden vender hovedet mod beskueren mens løven ses fra siden. Endvidere er hjerterne også blevet kaldt søblade. Men i 1819 udstedte kong Frederik 6. en underretning om at bruge et segl, der alene indeholdt Kongeriget Danmarks Vaaben, *"nemlig tre blaa Løver med ni røde Hjerter i Guld Feldt"*.

I 1959 afgav statsministeriet en betænkning vedrørende anvendelsen af det store rigsvåben og det lille rigsvåben.

I Estlands nationalvåben er der tre blå leoparder på gulfarvet baggrund. Leoparderne har røde tunger og røde klør. Estland var i vekslende perioder en dansk besiddelse indtil Valdemar 4. Atterdag solgte sin del af Estland til Den Tyske Orden i 1346.

Det er da ret bemærkelsesværdigt, at Estlands våben ligner det danske.

Kilde: Erling Svane: Det danske Rigsvåben og Kongevåben, Odense Universitetsforlag 1994.

<https://denstoredanske.lex.dk/>: cand.phil. i historie Nils G. Bartoldy.

Om tekstilfarver: <https://www.denrenemiddelalder.dk/side13.html>

Firmamedlemskaber af Sorø Museumsforening

Et ordinært medlemskab, som dækker en husstand (2 personer) koster 200 kr. årligt, mens et firmamedlemskab kan tegnes for 500 kr. årligt. Firmanavnene bringes på vores hjemmeside og nævnes i nyhedsbrevet. Vi tilbyder at etablere et link fra vores hjemmeside til firmaets hjemmeside. Bestyrelsen takker nedenstående firmaer for deres interesse, støtte og økonomiske hjælp.

Niels G. Sørensen

ALTAN.DK

SORØ VVS ApS

BANG & OLUFSEN, Sorø

ARKIPLUS A/S

SORØ APOTEK

NORDEA, Sorø

THIELE, Sorø

PETER DUE BOLIG

CHRIS JENSEN A/S

LASSEN LANDSKAB A/S

COMWELL SORØ

DANIEL ANDERSEN WEBSITES ApS

SORØ AKADEMIS SKOLE

ELEKTROGÅRDEN SORØ APS

NYRUP INSTALLATION A/S

MULTILINE A/S, Sorø afd.

ADVOKAT CLAUD N. KRISTIANSEN

STIFTELSEN SORØ AKADEMI

DANSKE BANK, Sorø

LEMANN GRAFISK, Stenmagle

Museumsforeningens bankkonto: Reg. nr. 1551 konto nr. 10003563

Find informationerne her:

Museum Vestsjælland: www.vestmuseum.dk

Sammenslutningen af Museumsforeninger i Danmark: www.sammus.dk

Sorø Museumsforening: www.sormusfor.dk

Sorø Museumsforenings bestyrelse:

Niels G. Sørensen, formand

Birgit Bangsgaard Madsen, næstformand

Niels Karup, kasserer

Flemming Hansen, sekretær

Henning Vincentz Fischer, webmaster

Alan Tomlinson, foredrag

Henning Bussenius-Larsen

Adresser, telefon, e-mail:
se www.sormusfor.dk

Sorø Museumsforening

*Nyhedsbrevet er trykt hos www.lemann.dk
Ansvarlig for nyhedsbrevet er Niels G. Sørensen*